

Acta Juris Stetinensis

2023, nr 4 (vol. 45), 225–229
ISSN (print) 2083-4373 ISSN (online) 2545-3181
DOI: 10.18276/ais.2023.45-12

Agata Szwed
mgr
Uniwersytet Szczeciński
e-mail: agata.szwed@usz.edu.pl
ORCID: 0000-0002-3836-3646

Dariusz Zagrodzki
mgr
Uniwersytet Szczeciński
e-mail: dariusz.zagrodzki@usz.edu.pl
ORCID: 0009-0007-8118-6044

Ogólnopolska konferencja naukowa „Rola dyplomacji i prawa dyplomatycznego w stosunkach międzynarodowych”

Warszawa, 23–24 marca 2023 roku

W dniach 23–24 marca 2023 r. w Warszawie odbyła się ogólnopolska konferencja naukowa zatytułowana „Rola dyplomacji i prawa dyplomatycznego w stosunkach międzynarodowych”, zorganizowana przez Grupę Polską Stowarzyszenia Prawa Międzynarodowego (*International Law Association* – ILA) oraz Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego.

Celem konferencji była refleksja nad najnowszymi wyzwaniami prawa dyplomatycznego i prawa konsularnego związanymi ze współczesnymi stosunkami międzynarodowymi charakteryzującymi się dużymi napięciami, sporami i problemami, których rozwiązywanie jest kluczowe dla pokojowych relacji. Pole do dyskusji na temat dyplomacji ujęto szeroko, odnosząc się do dyplomacji pośredniej i bezpośredniej, konferencyjnej, gospodarczej czy prewencyjnej, biorąc pod uwagę także status przedstawicielstw i przedstawicieli państw w organizacjach

międzynarodowych i ich reprezentantów w stosunkach z państwami członkowskimi. Przyczynkiem do dyskusji stanowi tegoroczna 60. rocznica przyjęcia konwencji wiedeńskiej o stosunkach dyplomatycznych oraz przyszłoroczna 60. rocznica przyjęcia konwencji wiedeńskiej o stosunkach konsularnych. W toku rozważań nie zapomniano także o odniesieniach do konwencji o misjach specjalnych z 1969 roku w kontekście współczesnych relacji międzynarodowych. W konferencji uczestniczyli przedstawiciele niemal wszystkich polskich środowisk naukowych zajmujących się problematyką prawa międzynarodowego publicznego.

Dwudniowa konferencja składała się z trzech paneli: jeden odbył się pierwszego dnia, natomiast dwa kolejne odbyły się drugiego dnia sympozjum. Obrady otworzył przewodniczący Grupy Polskiej ILA prof. dr hab. Jerzy Menkes (SGH), wprowadzając uczestników w problematykę związaną z rolą dyplomacji i prawa dyplomatycznego w stosunkach międzynarodowych. Pierwszy panel, któremu przewodniczyła dr hab. Joanna Nowakowska-Małusecka, prof. UŚ, rozpoczęła prof. dr hab. Anna Przyborowska-Klimczak (UMCS) wystąpieniem zatytułowanym *Dyplomacja i prawo dyplomatyczne w polskim piśmiennictwie naukowym*, w którym szeroko zakresliła występujące w polskiej literaturze pozycje bibliograficzne prawa dyplomatycznego. Kolejny referat wygłosiła dr hab. Katarzyna Myszone-Kostrzewa, prof. UW, przedstawiając temat *Metternich v. Talleyrand – początki nowożytnej dyplomacji*. Ukazała źródło dzisiejszej dyplomacji z perspektywy Kongresu Wiedeńskiego (1814–1815), przedstawiając sylwetkę dwóch najbardziej prominentnych polityków z tamtego okresu – Klemensa von Metternicha oraz Charlesa-Maurice’a de Talleyrand-Périgord. Następnie głos zabrała dr hab. Danuta Kabat-Rudnicka (UEK) przedstawiając temat *Dyplomacja w porządku postwestfalskim – Unia Europejska jako nowy, wschodzący aktor*. Omówiła kwestie dotyczące pozycji Unii Europejskiej w międzynarodowej dyplomacji, podejmując się rozważań na temat tego, czy ww. organizacja odgrywa kluczowe znaczenie w tej dziedzinie stosunków międzynarodowych. W swoim wystąpieniu *O warunkach skutecznej dyplomacji* dr Kamil Strzępek (UKSW) wyodrębnił przesłanki, jakie winny być spełnione, aby dyplomacja spełniała swoją funkcję. Rozważania odniósł do celu dyplomacji, jakim jest zapewnienie państwom współpracy na płaszczyźnie wykonawczej, strategicznej oraz politycznej.

W kolejnym referacie prof. dr hab. Paweł Czubik (UEK) podjął temat *Uznanie za persona non grata w prawie dyplomatycznym – zagadnienia węzłowe*. Przedstawił genezę instytucji *persona non grata* jako jednej z nielicznych form sankcji personalnych wobec dyplomatów. Wskazał jednocześnie, że ww. instytucja ma obecnie mniejsze znaczenie niż kiedyś, z uwagi na nadmierne korzystanie z niej. Następnie mgr Michał Beer (KUL) omówił temat *Szczególne charakter zarządzania terenem ambasady – wybrane przykłady*. Zwrócił uwagę na przepisy prawne odnoszące się

do placówek dyplomatycznych, jakimi są ambasady, podkreślając przy tym ich szczególny status prawny w zakresie nietykalności jurysdykcyjnej. Ostatni referat zatytułowany *Nowe wyzwania dla dyplomacji w scyfryzowanym świecie* zaprezentował dr Dawid Michalski (UG). Odniósł się do nowego sposobu prowadzenia dyplomacji, która z tradycyjnej poczty ewoluowała w kontakt za pomocą środków porozumiewania się na odległość, a także poprzez *social media*.

Po zakończeniu pierwszego panelu konferencji odbyło się uroczyste wręczenie Nagrody Naukowej Grupy Polskiej ILA, któremu przewodniczył prof. dr hab. Jerzy Menkes (SGH). Swoje nagrody odebrały: dr Małgorzata Myl (UŚ) – laureatka nagrody I stopnia w kategorii „debiut naukowy” oraz dr Kaja Kowalczevska (UWr) – laureatka wyróżnienia w kategorii „debiut naukowy”. Obie panie przygotowały także krótkie wystąpienia na temat swojej dotychczasowej pracy naukowej oraz zainteresowań badawczych. Uhonorowana została także dr Katarzyna Sękowska-Kozłowska (PAN) – laureatka nagrody I stopnia w kategorii „kolejna praca naukowa”, która z przyczyn obiektywnych nie mogła jednak osobiście odebrać nagrody.

Drugi dzień obrad rozpoczął panel prowadzony przez dr hab. Wojciecha Staszewskiego, prof. US. Pierwsze wystąpienie na temat *Funkcje konsularne w Konwencji wiedeńskiej prawa konsularnego, czyli o nieskuteczności próby narzucenia „postępowego” rozwoju* wygłosił prof. dr hab. Jerzy Menkes (SGH). Zwrócił uwagę na historię tworzenia się przedmiotowej konwencji, podkreślając, że powstała ona po to, by rozszerzyć funkcje konsularne. Odniósł się do zastrzeżeń wybranych państw do tej umowy międzynarodowej, wskazał także na niewystarczający stopień regulacji konwencji i jej rolę jako jedynie wzorca umowy, który ułatwia państwom obrót gospodarczy i współpracę międzynarodową.

Następnie głos zabrała dr hab. Anna Kosińska, prof. US, prezentując referat *Rola konsula honorowego w procesie ochrony praw migrantów*. Rozpoczęła swoje rozważania od przedstawienia prawa proksenii i obecnych uregulowań prawnych, a szczególnie konwencji wiedeńskiej o stosunkach konsularnych. Wskazała argumenty na to, dlaczego potrzebujemy silniejszej ochrony praw migrantów, m.in. zaliczając ich do *double-vulnerable group*, potrzebującej szczególnego wsparcia w procesie integracji. Poruszyła także problem ochrony praw kulturalnych przez konsulów honorowych.

Kolejno dr hab. Małgorzata Polkowska, prof. ASW wygłosiła referat zatytułowany *Dyplomacja lotnicza i kosmiczna*. Podczas swojego wystąpienia skupiła się na praktycznych aspektach dyplomacji konferencyjnej i dyplomacji organizacji międzynarodowych. Poruszyła wątek udziału Polski w pracach Rady Organizacji Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego ONZ w latach 2013–2016 i własnych doświadczeń w tym zakresie. Następnie referat zatytułowany *Protest dyplomatyczny*

jako środek zwalczania niezasadnych prawnie morskich roszczeń terytorialnych wygłosił dr hab. Tomasz Kamiński (UW). Rozpoczął swoje wystąpienie od omówienia wyroku MTS w sprawie rybołówstwa z 1951 roku, przywołania definicji doktrynalnej pojęcia protestu i zatok historycznych, a kolejno wskazał na regulacje prawne dotyczące zatok oraz podał przykłady roszczeń do nich, ze szczególnym uwzględnieniem zatok Piotra Wielkiego i Syrt z XX wieku. Przedstawił także elementy praktyki państw w kwestii wyznaczania prostych linii podstawowych.

Kolejnym prelegentem była dr Dobrosława Budzianowska (UWr), która mówiła na temat *Dyplomacja a sądowe rozstrzyganie sporów międzypaństwowych*. Poruszyła następujące kwestie: sądowe rozstrzyganie sporów, gdy środki dyplomatyczne zawiodą; wykorzystywanie środków dyplomatycznych w celu wyegzekwowania wyroków środków tymczasowych; szersze znaczenie sądownictwa w kontekście dyplomatycznym (sądownictwo jako część procesu dyplomatycznego, sądownictwo jako czynnik wspierający siłę dyplomatyczną państwa, opinie doradcze, dyplomacja prewencyjna). Jako kolejny swoje rozważania pod tytułem *Dyplomacja – arbitraż – sąd. Jak chronić inwestorów?* zaprezentował dr Łukasz Dawid Dąbrowski (SGH). Przywołał historię poszukiwania ochrony przez inwestorów z półkuli zachodniej dla swoich inwestycji z wykorzystaniem ochrony dyplomatycznej powstałej w wyniku braku dostępności międzynarodowych środków odwoławczych. Wskazał także na przykłady inwestorów zewnątrzunijnych (przywołując przykład *Lex TVN* – nowelizację ustawy o radiofonii i telewizji z 17 grudnia 2021 r.) oraz wewnątrzunijnych (przywołując orzeczenie TSUE w sprawie C-284/16 i C-204/21).

Kolejna prelegentka, dr Zuzanna Kulińska-Kępa (UW), zaprezentowała referat pod tytułem *Rola dyplomacji w ochronie praw człowieka*. Przywołała definicję dyplomacji i jej wpływu na prawa człowieka, dokonując analizy na przykładzie agenta – pełnomocnika MSZ ds. postępowań przed ETPCz. Wskazała na jego rolę w zakresie reprezentacji procesowej i koordynacji wykonywania orzeczeń ETPCz, a także umiejscowienie pełnomocnika w strukturze organizacyjnej władz państwowych (Polska, Szwecja – MSZ; Słowacja, Czechy, Macedonia – MS). Ostatni referat zatytułowany *Przedstawiciele państw przy organizacjach międzynarodowych – status prawny, doświadczenia i wyzwania organizacji zajmujących się prawami człowieka* wygłosiła dr Agnieszka Wedeł-Domaradzka (UKW w Bydgoszczy). Odniosła się do doświadczeń działalności Organizacji Narodów Zjednoczonych i Rady Europy oraz roli przedstawicieli państw i ich prawa do reprezentacji w przedmiotowym zakresie.

Obradom trzeciego panelu konferencji przewodniczyła dr hab. Anna Doliwa-Klepacka, prof. UwB. Pierwszy referat zatytułowany *Czy wojna jest porażką dyplomacji? Refleksje wokół przypadku Ukrainy* zaprezentowała dr Magdalena Kun-Buczko (UwB). Odpowiedziała twierdząco na pytanie zawarte w tytule, odnosząc się do

wybranych zagadnień stanu ukraińskiej dyplomacji po wybuchu wojny w lutym 2022 roku, w tym do kwestii uznania szczególnego statusu obywateli Polski, konsekwencji aneksji Krymu, porozumienia Rosji i Turcji z ONZ w sprawie eksportu zboża czy relacji Ukrainy z Chinami. Następnie dr Oktawian Kuc (UW) przedstawił referat na temat *Judycjalizacja dyplomacji. Znaczenie trybunałów międzynarodowych w konfliktach zbrojnych na przykładzie inwazji Rosji na Ukrainę w 2022 roku*. Przywołał praktyczne przykłady orzecznictwa ETPCz i MTK w zakresie sporów dotyczących zaangażowania poszczególnych państw w trwający konflikt na Ukrainie. Jako ostatnia głos zabrała dr Małgorzata Mysł (UŚ), omawiając temat *Rola organizacji pozarządowych w trakcie konfliktu zbrojnego. Dyplomacja pozarządowa w Ukrainie*. Dokonała analizy i oceny działalności NGOs w przedmiotowym zakresie, w tym Organizacji Centrum Wolności Obywatelskiej oraz inicjatywy 22 organizacji pozarządowych o zasięgu międzynarodowym (m.in. Save the Children), które skierowały swe uwagi do Rady Bezpieczeństwa ONZ, szczególnie w zakresie zwiększenia ochrony ludności cywilnej zagrożonej działaniami wojennymi na Ukrainie.

W ramach każdego panelu – po wystąpieniach referentów – odbywała się dyskusja. Podsumowania obrad dokonał prof. dr hab. Jerzy Menkes (SGH), który podziękował uczestnikom za ciekawą wymianę myśli na temat roli dyplomacji i prawa dyplomatycznego we współczesnych stosunkach międzynarodowych. Przedstawione podczas konferencji referaty zostaną opublikowane.

CYTOWANIE

Szwed A., Zagrodzki D., *Ogólnopolska konferencja naukowa „Rola dyplomacji i prawa dyplomatycznego w stosunkach międzynarodowych”*, Warszawa, 23–24 marca 2023 roku, „Acta Iuris Stetinensis” 2023, nr 4 (vol. 45), 225–229, DOI: 10.18276/ais.2023.45-12.